

# De Heraut

van de

## Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (Staatsblad N°. 124).

Zondag 6 Mei 1894. N°. 854.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden. Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertenties aan de ADMINISTRATIE van De Heraut, Amsterdam.

Abonnementsprijs: ƒ 1.20 aan huis, per drie maanden ƒ 1.20. Afzonderlijke nummers aan het Bureau 10 Cent. Abonnementen worden aangenomen door alle Boekhandelaars, Postdirecteuren enz. en aan het Bureau te Amsterdam. Advertenties: van 1 tot 6 regels 90 Cent; voor elk regel meer 15 Cent. Aanvragen en vermelding van liefdegaven en Verslagen van Vereenigingen 10 Ct. p. regel.

### De zefde Debe.

#### ZONDAGSAFDEELING LI.

Zij nuchteren, en waakt; want uw tegenpartij, de duivel, gaat om als een brieschende leeuw, zoekende wien hij zou mogen verslinden. 1 Petr. 5:8.

#### III.

Het laatste punt, waarop onze aandacht zich heeft saam te trekken, is de opzettelijk verzoekende macht, die op onze ziel inwerkt, met het doel en den toelag, om ons ten val te brengen; hetzij tot zonde in gemeenen zin, hetzij tot die zonde, die aller zonde wortel is, tot ongelooft. Die macht nu gaat nooit van God uit. God immers verzoekt niemand ten kwade; maar altoos van den Satan. Wel leidt God ons in verzoeken, maar die in de verzoeking ons het gif indruppelt, is nooit de Heere, maar zonder uitzondering altijd de Booze. Wat God de Heere met zijn *leiden* in verzoeking bedoelt, moge de eene maal zijn de beproeving van ons geloof, een ander maal de ontdekking van ons zelve van onze geestelijke zwakheid, of eindelijk een derde maal een ons verlaten met zijn genade en een ons verharren, opdat we, als straf voor ons ongelooft, in den jammer onzer ziel gestorft, met berouw en schuldbelijdenis tot onzen God mogen wederkeren; maar onder alle deze vormen, is het doel Gods altijd heilig, en nooit op het doen plegen van zonde of op den val van zijn kind gericht. Die het daarop richt is de wederpartij, de aanklager der broederen, diezelfde Satan, die Job verzoekt, of het hem gelukken mocht, Job van de vreeze des Heeren af te brengen.

Intusschen houde men hierbij wel in het oog, dat Satan op drielei wijze werkt; door ons vleesch, door de wereld, of rechtstreeks zelf. Deze drie factoren in de verzoeking, waarop ook de Catechismus met name wijst, staan niet zóó naast elkander, alsof de zondige prikkel van ons vleesch, en van de wereld buiten Satan zou omgaan; maar toch maakt het een zeer ernstig onderscheid, of we alleen met de afgeleide machten van Satan in vleesch en wereld, dan wel met Satan zelf in eigen persoon te doen hebben. Rechtstreeks is de Christus van Satan verzoekt in de woestijn, maar desniettemin zag Jezus ook in Petrus' uitroep: *«Dat sal u geenszins gescheiden»*, wel terdege Satans inblazing, en wees hem deswege af met een *«Satan, ga achter mij»*. En toen de Heere Gethsemane zou ingaan, en Judas met de politie in aantocht was, om Jezus gevangen te nemen, zei Jezus nogmaals: *«De overste der wereld komt»*. De zaak is dus zóó te verstaan, dat ook vleesch en wereld alleen door Satans geest, die er in werkt, prikkelt tot zonde, tot ongelooft en afval zijn; maar dat Satan, behalve door vleesch en wereld, ook rechtstreeks onze ziel aangrijpt, met name in de aanvechtingen. Wat de heilige apostel zegt, dat *«Satan rondsluipst als een brieschende leeuw, zoekende wien hij zou mogen verslinden»*, drukt juist dat woelen van Satan in vleesch en wereld uit. Hij is en blijft de slang, die rondschuift in het woud onzes levens, en nu eens langs den bodem sluipend ons in de verzenen steekt, en dan weer uit de takken op ons neerschiet, om ons den kop te vermoezen. Hij is de *«overste der wereld»*, d. w. z. in vleesch en wereld heeft hij zijn rijk. Hij heerscht er in. Heel de

wereld ligt in het booze. Hij blaast in vleesch en wereld met zijn onheiligen geest. Hij stelt aan vleesch en wereld zijn onheilige wet. En doordien hij over vleesch en wereld zulk een ongodelijke macht bezit, woelt en werkt hij rusteloos, bij dag en bij nacht tegen God in, om vooral Gods Koninkrijk tegen te houden, en zijn heiligen ten val te brengen.

Hiervan merkt ge intusschen zeer zelden iets, omdat Satan zich meestal achter het schuld van vleesch en wereld schuil houdt. Dan ziet ge wel vleesch en wereld, maar ge ontdekt Satan niet die er achter woelt. Stuiten nu vleesch en wereld u af, zoo zou er geen verleiding in steken, en Satan zou er zijn doel niet door kunnen bereiken. Maar dit is niet zoo. Vleesch en wereld doen zich zelfs in den regel aan u voor in een vorm die u bekoort. Ze streelen u en weten u te boeien. Dit zou niet zoo zijn, indien vleesch en wereld zich terstond ongesluierd aan u vertoonden. Immers, niet alleen een kind van God, maar zelfs een man of vrouw van burgerlijke gerechtigheid, voelt weezin en afschuw bij zich opkomen, zoodra de brooddronkenschap en de gemeenschap tiert en raast. In dien naakten vorm heeft vleesch en wereld alleen vat op iemand, die reeds zeer ver is afgedoeld. Daarom begint Satan altoos met u vleesch en wereld te toonen in een schoonen, dusgenaamd fatsoenlijken, u boeienden en toesprekenden vorm, om eerst later, als ge verdorven zijt, u ook de naaktheid der wereld te laten zien.

Men versta dit woord *vleesch en wereld* intusschen niet verkeerd. Vleesch is volstrekt niet enkel uw eigen vleesch en bloed, als ware met *vleesch* uitsluitend bedoeld zinnelijke zonde, zooals wellust, brasserij of vraatzucht. *Vleesch* is in de Heilige Schrift, en zoo ook hier in den Catechismus bedoeld, als de *vleeschelijke mensch*, d. o. de zondaar, de mensch naar zijn verdorven natuur, en alzoo in Gods kind is het de oude mensch, de inwonende zonde, die nog in hem nawerkt, en waartegen hij tot zijn dood toe zal hebben te strijden. Onder de werken des *vleesch*es sount daarom de heilige apostel in Gal. 5 volstrekt niet alleen *overspel, hoereri, onreinheid en ontuchtigheid* op, maar evenzoo *afgoderij, venijgving, vijandschap, twist, toorn, afgunstigheid, gekijf, tweedracht en ketterijen*. Zowel de zinnelijke als de geestelijke zonde vallen dus beide onder den éénen naam van *vleesch*; en wie opstuift in zijn drijf, toegeslagen aan zijn hoogmoed, of met nijd en afgunst tegen zijn broeder beziel, is valt onder hetzelfde oordeel van te leven naar het vleesch, en uit het vleesch te werken. Dat in de verzoeking de prikkel om tot zonde over te gaan ook uit ons vleesch opwerkt, wil dus zeggen, dat de wortel der zonde, dien we in ons hart omringen, gedurig trekt en neigt, om ons in zonde te verwickelen. Het hangt er derhalve maar van af, of ons zulke zaken voorkomen, die vat hebben op een bepaalde zondige neiging van ons hart. Drank zal voor den één wel, voor den ander geen verzoeking zijn. Achterklap sal den één prikkelen, den ander koel en onverschillig laten. Voor hoogmoedszonde staat het hart van den één open, en is het hart van den ander gesloten. Niet elke pijl van den Booze heeft op een ieder vat. Maar juist daarom weet Satan zijn pijlen in zulk een gif te doopen, als juist voor u, in verband met de bepaalde neiging van uw vleeschelijke hart, dooddelijk is. Verzoeking in den

echten zin van het woord wordt dan ook voor u eerst daardoor geboren, dat ge, onder Gods bestel, ingeleid wordt in zulke omstandigheden, of in *zoo* ontmoetingen, als het meest geschikt zijn, om in uw hart de vonk der verleiding te werpen, en u in zondige vlam te zetten.

Dat we nu zeggen, dat Satan immer werkt, mag niet zoo worden verstaan, alsof de verzoeking u buiten schuld liet, en alsof ge zeggen mocht, dat ge hierin het slachtoffer van Satan waart. Dit is nooit het geval. De apostel zegt het zoo stellig: *«Een iegelijk, indien hij verzoekt wordt, wordt verzoekt van zijn eigen begeerlijkheid»*. Altoos is aan u de schuld, en zult gij het oordeel dragen. De zaak ligt namelijk zoo, dat naar Gods schepping de Satan geen invloed op uw hart mocht of kon hebben, en dat Satan nu toch zoo ontzettenden invloed op heel uw hart en op uw natuur heeft gekregen, is 's menschen schuld, en komt voor 's menschen verantwoording. En nu is het wel waar, dat wie krachtens erfschuld in zonde ontvangen en geboren is, hier niets tegen doen kan, en onder de tranen van Satan ligt; maar vooreerst werkt hier reeds bij den onbekeerde de *gemeene genade* tegen in, en ten andere is hij Gods kind, dat juist de roem, dat *«Christus hem uit alle geweld van Satan verlost en zich tot een eigendom gemaakt heeft»*. Wel terdege zijn ons derhalve en in de burgerlijke gerechtigheid, en bovenal in de Verbondsgenade, middelen ter verweert tegen Satan geboden; en wie deze wapenrusting aangordt, en voortvraakt, bidt en strijdt, zal nooit ten eenemale onderliggen. Indien we nu daarentegen, deze gemeene en deze bijzondere genade onzes Gods ongebruikt laten liggen, en ongewapend, zonder te waken, te bidden, en te strijden, de werkingen onzes vleesch es gaan laten, dan ligt ook deswege aan ons de schuld zoo we overvallen en verslonden worden. Het slaapt, dat van onder den herder wegliep, en door den wolf wordt aangegrepen of verdoelt, heeft dit zich zelf te wijten. Altoos is er dus onze eigen schuld, en wel schuld in tweelei opzicht. Vooreerst daardoor, dat we niet waken, bidden en strijden, en ten andere, dat we ongemerkt de macht van Satan over ons hart weer sterker laten worden. Door elke nieuwe zonde wassen deraken des verderfs weer aan.

De tweede prikkel, om in de verzoeking tot zonde te komen, ligt in de wereld. Met wereld wordt hier bedoeld het leven buiten ons, gelijk met *vleesch* het leven in ons. De wereld is hier dus niet alleen de wereld op straat, maar even zoo goed de wereld in ons huis, de wereld in onze boeken, de wereld in ons kleed en in onze vermakelen. Het is al het leven om ons heen, waar we ons ook bevinden, ook al zijn we geheel alleen in de binnenkamer. Zelfs is het niet alleen de wereld, gelijk ze in werkelijkheid bestaat, maar ook de wereld, gelijk we haar beeld in onze gedachten en in onze voorstellingen met ons omringen. Heel de wereld nu hoort bij ons. We zijn op het leven in zulk een wereld door God aangelegd en er voor geschapen. We hebben een *ziel*, en om die ziel een *lichaam*, en om dat lichaam een *kleed*, en buiten ons om een *wereld*. Zulk een wereld hoort zelfs in zoo strengen zin bij ons, dat God de Heere in het rijk der heerlijkheid ons niet alleen een ver-

heerlijk lichaam, maar ook een verheerlijkte aarde onder een nieuwen hemel geven zal. Op zich zelf ligt dus in het denkbeeld van zulk een wereld niets zondigs, en wie zich als een heilige uit de wereld afzonderd, om in een kluis of cel zijn dagen te slijten, ontvlucht aan den strijd, in stede van in dien strijd te overwinnen.

Vandaar dat onze Heiland niet bad, dat de Vader de zijnen uit de wereld mocht wegnemen, maar wel, dat Hij ze bewaren mocht in de wereld. Ook in die wereld toch heeft de zonde zich genesteld. Ook in haar leven is het gif der zonde ingeslopen; en er is schier geen enkele verhouding of geen enkel verschijnsel in het leven der wereld denkbaar, dat niet door zonde vergiftigd of met zonde besmet is. Nu is zeer zeker ook hier onderscheid te maken. De zegen des Evangelies is ook, dat waar de Christus onder de volkeren doordringt en wordt aangenomen, het leven der wereld in zekeren zin zijn doop ondergaat. Het leven in een Christenland is veel ingetogener, veel matiger, veel bezadiger, dan het leven onder de volken die God niet kennen. Vooral op dorpen, waar het Calvinisme den toon aan geeft, is de uiterlijke verleiding der wereld nu nog veel minder dan in groote steden, waar Satan zijn zetel oploeg. Maar al moet dit verschil erkend, en al is deswege de booze macht der wereld in menig opzicht gebroken, dat neemt niet weg, dat ze toch overal haar eigen zondige vormen weet aan te nemen, en onder allerlei verschijning invloed ten kwade op ons hart weet uit te oefenen. Bovendien is thans, helaas, zelfs onder de Christenavolken het Christelijk stempel op het maatschappelijk en huiselijk leven derwijs verzwakt en soms bijna zoo tot onherkenbaar wondens toe uitgesleten, dat de wereld weer met iets van haar oude heidense kracht opwoelt en haar strikken uitzet. Dit doet de wereld echter, zoo min als het vleesch, uitsluitend door de zinnelijkheid. Ook zij weet haar lokaas even goed ook op geestelijke paden uit te hangen, en wie weet, wat er ook in het publieke leven door nijd, door afgunst, door eerzucht, door geldzucht, door toorn en overmoed en niet het minst door leugen en onwaarheid gezondigd wordt, herkent de macht der wereld zeer wel, ook waar alle verlokkel tot zinnijken lust is buitengesloten. Nu heerscht in dit alles zekere *«geest»*, de geest van den overste der wereld, en het is alzoo ook hier de Satan die door de verlokkel der wereld op alle manier ons poogt te bekoren. Doch ook hier verontschuldigt dit ons niet. Integendeel, die wereld was ons toevertrouwd. Wij hebben ze aan Satan overgegeven, na ze aan God ontstolen te hebben, en zoo is het onze geestelijke straf, als thans die wereld ook ons een oorzaak van zonde is geworden.

En eindelijk komt hier dan in de derde plaats nog bij de rechtstreeks invloed van Satan zelf op ons hart. Dit zijn deels *«demonische»* invloeden, deels *«satansche»* aanvechtingen in den eigenlijken zin van het woord. Satan toch heeft ook zijn onderhebbende booze geesten of demonen, die hij uitzendt, om Gods kinderen te verleiden; maar als het op het hoogste komt, trekt hij zelf tegen ons op, en doet den aanval als met eigen hand. Deze aanvechtingen dragen dan allerlei onderscheidene karakteren. Het zijn nu eens booze inwerpselen, die in onze gedachten worden geworpen, soms midden in ons gebed. Dan zijn het twijfelingen, die bij ons oprij-

zen, en die ons aansporen tot onheilig ongelooft tegen God en zijn Woord, tegen den Christus en zijn werk. Dan weer zijn het aanvechtingen van onzen staat, dat het geloof aan onze uitverkiezing ten eenemale in ons ondergaat. Of ook, want ook dit kan voorkomen, port Satan ons aan tot rechtstreeksche vijandschap tegen God, soms zelfs tot Godslastering. Deze rechtstreeksche *«satansche»* demonische verzoeken zijn daarom zoo ontzettend, omdat ze in den regel ons niet zullen overkomen, tenzij er, als straffe voor onze zonde en ons ongelooft, een tijdelijke verlatenheid van God over onze ziel komt. Het komt wel voor, dat booze inwerpselen onze ziel te midden van genadenervaringen veronttrusten, maar dan zijn het geen aanvechtingen, en gaan ze zoo weer voorbij. Maar hebben ze vat op ons, slaan ze ons mee, houden ze ons bezig, en geeft onze ziel er aan toe, dan is er altoos verlatenheid van Gods genade, en juist die verlatenheid alleen maakt de eigenlijke *«aanvechting»* mogelijk. Juist dat maakt dan zoo zwak, en doet de ziel onder zulk een aanvechting zoo bitter lijden, indien ze er niet in slaagt, van het eerste oogenblik af zich op den Heiland en op zijn nederdaling ter helle te werpen, om ook in die hoogste aanvechting verzekerdheid van zijn bijstand te hebben.

Maar van welke dezer drie, van ons vleesch, van de wereld of van Satan rechtstreeks, nu ook de prikkel tot de zonde komt, altoos komt het er maar op aan, dat we onmiddellijk onzen doodvijand herkennen, onze eigen zwakheid en onmacht inzien, en zonder verwijl onze toevlucht nemen tot de genade onzes Heeren. De doodvijand moet herkend. Geen schijn mag ons bedriegen noch misleiden, ook al staat de gestalte van een engel des lichts voor ons. Want wie in zulk verzoeker of verleider nog ten deele een vriend, of ook maar een onverschillig mensch ziet, en niet zijn doodvijand, die is weg, eer de strijd begint. Zelfs moet op dat doodvijand alle nadruk vallen, want wie nog acht met dezen vijand te kunnen spelen, en waant dat het er hoogstens op wordt toegelegd, om hem een kleine wond te brengen, vergist zich ten eenemale. Satan legt het altoos toe op ons leven. Hij zoekt onzen dood, en dat wel onzen eeuwigen dood. Voor spel is hier dus geen plaats, het is altoos ernst en hooge ernst. Altoos een strijd op dood of leven.

Maar in de tweede plaats zult ge hierbij aanstonds uw zwakheid gedenken. Eerst zit de leeuw vrij achter zijn tralies in het hok u aan te grijzen, en om die tralies waant ge u veilig. Maar weet wel, in het oogenblik der verzoeking, dan worden juist die tralies weggenomen, en wordt de leeuw vrij, om u te bespugen. En wech hem, die in zulk een oogenblik waant, den strijd nog wel tegen dien leeuw te kunnen opnemen. Wie dat ook maar beproeft, is op eenmaal weg, en valt in de klauwen van den Booze. Daarom zegt de Catechismus zoo volkomen naar waarheid, dat *«we in ons zelve zoo zwak zijn, dat we ook niet één oogenblik kunnen bestaan»*. En dat dit metterdaad zoo is, wordt nog dagelijks bezegeld door de ervaring van al Gods kinderen, door de ervaring van wie geestelijk het sterkste zijn nog het meest. Zelf, in eigen kracht, vermoogt gij noch tegen de wereld noch tegen het vleesch noch tegen Satan ook maar iets; en elk pogen om den strijd in eigen kracht

### De Martelaren.

#### CLIV.

#### ARCHAMBOU SERAPHON.

Dat God den armen en onkundigen naar de wereld vaak de genade heeft gegeven, om rijk in Hem te zijn en dan voor zijn naam tot in den dood toe uit te komen, bewijst onder anderen Archambout Seraphon, een eenvoudige markramer uit Lamoleyre, in 't landschap Bazadois gelegen. Nadat hij zijn vaderland had verlaten, was hij met zijn vrouw en kinderen in Genève gaan wonen. Ten einde in het onderhoud (der zijnen te kunnen voorzien, ging hij, zoo dikwijls hij kon, met zijn markram op reis en bezocht dan Frankrijk. Op een dier reizen — het was in 1554 — had men hem te Tule gevangen genomen; maar hij ontsnapte, toen men hem naar Bordeaux wilde brengen. In 1557 werd hij weer gevangen. Hoe dit plaats had, heeft hij zelf verhaald in eenen zijner brieven aan zijn vrouw.

Ik had, door de gunste des Heeren, mijne reis naar Parijs afgelegd en begaf mij met een goede markram koopman, mij door mijne vrienden bezorgd, op weg naar Genève. Van stad tot stad gaande verkocht ik overal mijne waren. Zoo kwam ik in Lyon. Hier vernam ik, dat er eenige broeders gevangen zaten en dat zelfs de herant van de heeren van Genève in hun belang was overgekomen. Des anderen dags — Zondag — besloot ik den gevangenen een troostbrief te schrijven. Ik schreef ook dien brief en voegde er een paar korte psalmen bij.

Daarop nam ik mijn pak weer op mijn rug en ging den weg op naar Genève, zeer opgewekt en psalmen zingende. Dienzelven avond kwam ik nog te Ausonne. Daar werd ik echter gevangen genomen en, toen men bij mij eenige brieven, die de verdenking van ketterij op mij wierpen, vond, naar Lyon teruggebracht en in den kerker gezet.

Daar werd Seraphon enkele malen ondervraagd. Hij trof het echter met zijn rechter, die hem zeer minzaam behandelde. Bovendien kwam hij er in aanraking met andere geloovigen, die ook om des Heeren naam gevangen waren, namelijk den boven reeds bedoelden Philippe Cene, van St. Pierre aan de Dyne (Dives) in Normandië gelegen, een jong man, bediende bij eenen apotheker te Genève en zijn medgezel Jacques. Later kwam hier nog bij Nicolas du Rousseau, een man van aanzienlijken huize uit Pôitau, aan hetwelk de heerlijkheden van Fayolle en Ferrières hebben behoord. Zelf was hij afkomstig uit het Angouleme'sche. Hij was een bejaard man, een bekwaam advocaat, een belijder des Heeren, die jaren lang de kerk van Parijs als zener had gediend. Hij was naar Genève geweest, om er over kerkelijke zaken te spreken en had reeds de terugreis ondernomen met Nicolas des Galais, predikant van Genève, toen hij, te Ausonne aankomende, met zijn reisgezelschap gevangen genomen en onderzocht werd. Alleen bij Du Rousseau vond men strafrechtboeken, zoodat zijne reisgenooten werden losgelaten en hij gevangen gehouden. Des anderen dags werd hij gebonden naar Lyon gebracht voor den plaatsvervanger des gouverneurs van het land, met name de Villa-françois. Ofschoon men bij den gevangenen niets vond wat tegen de edicten des konings was, werd hij toch in den kerker opgesloten, omdat hij een ketter bleek te zijn.

Wanneer dit vertiel — een korten tijd was er nog een vijfde bij geweest, maar deze was afvallig geworden —

saamen was, genoten zij veel van elkaar. Vooral roemt Seraphon in eenen zijner brieven de kennis van Du Rousseau, waardoor hij zijnen broeders tot groeten zegen was. Doch niet altijd waren zij samen. En dat was droefzig. Doch de Heere liet zich ook in de eenzaamheid niet onbetuigd. Ten minste Archambout Seraphon werd dagelijks meer bereid gemaakt voor den marteldood. Dit schreef hij ook aan zijn vrouw, haar daarbij vermanende om zich dicht bij den Heere te houden en hare kinderen op te voeden in de vreeze des Heeren. Vooral die eene, eene dochter, welke dwaalde, heraf hij aan hare moederlijke zorg bijzonder aan.

Roerend is te lezen, hoe hij zijne vrouw aanriep, om indien zij daartoe in de gelegenheid was, een tweede huwelijk aan te gaan, mits die man Godvreesend was en in staat haar haren levensweg gemakkelijk te maken. Wat de herders en leeraars van Genève voor hem geweest waren, toonde hij duidelijk, toen hij zijne vrouw verzocht hen te groeten en te verzoeken hem in hunne gebeden te gedenken.

Voor den rechter werd hij ondervraagd over de aanroeping der Heiligen, die ontsapen waren, over het vagevuur, over de oorbicht en over de pauselijke macht. Omtrent zijne belijdenis der waarheid was niemand in het onzekere. En hij mocht volharderen tot den einde.

Het scheen echter een oogenblik, of de Heere de beide andere martelaren Philippe Cene en Jacques verlaten wilde. In het begin toch waren deze mannen standvastig geweest in hun uitkomen voor den naam des Heeren. Zij waren daarom veroordeeld; nu, daar zij zijp hadden aangetekend, werden zij weer naar den kerker teruggeleid. Daar viel echter de Satan hen aan en bracht hen zoover, dat zij begonnen te wankelen. De gedachte aan vrouw en kinderen, aan de vreeselijkheid van den dood drongen zich aan hen op en

bracht hen zoover, dat zij hunne belijdenis herriepen en die herroeping onderteekenden. Maar de Heere bracht juist op dit oogenblik Seraphon bij hen binnen, die, gehoord hebbende, wat er dreigde, uit alle macht hen vermanende en beproefde hen van hun verloochening af te brengen. Terwijl hij hiermee bezig was, kwam ook Du Rousseau, die juist gevangen genomen was, binnen. Hij voegde zich bij Seraphon en de Heere steunde kennelijk beider pogingen, zoodat de wankelende zielen na 5 à 6 dagen wederom tot vastheid kwamen. Met tranen in de oogen beleden zij hunne ontrouw. Intusschen was van den koning antwoord gekomen op hun appel en de daarop gevolgde verklaring der rechters, dat de gevangenen hunne dwalingen hadden herroepen. De koning bevestigde, ondanks dit laatste, hun doodvonnis. De rechters beloofden, dat indien zij hunne herroeping handhaafden, zij eenen zachten dood zouden sterven; maar zij weigerden langer te luisteren naar de stem der verleiding en gingen bijmoedig den dood tegemoet. Philippe Cene toonde zelfs een vroolijk gelant en riep Jacques, die wat neergedrukt was, toe: *«Wat hebt gij, mijn broeder? het schijnt, dat ge vrees hebt wees blijde»*. Met een psalm op de lippen ging Philippe den dood in en Jacques volgde hem. Het volk, dat deze strafvoering bijwoonde, was diep getroffen over wat het hoorde en zag. Kort daarop stierf ook Archambout Seraphon den marteldood. Du Rousseau bleef nog lang na den dood der drie genoemde martelaren in de gevangenis. Hij werd er evenwel zoo slecht behandeld, dat hij er van stierf. Maar dit was den vijanden niet genoeg. Zij wilden hun wraak koelen aan zijn lijk. Daarom lieten zij dat in het openbaar verbranden.

DE GAAY FORTMAN.